

Inspirationsmaterial

**VAR ÄR DU
*ProserPin?***

EN KAMMAROPERA

AV JOSEPH MARTIN KRAUS

konstnärlig ledare Maria Sundqvist text och utformning Lars Fembro, Hanna Nilsson
kostymskisser Leif Persson foto

Var är du Proserpin?

- inspirationsmaterial

Detta inspirationsmaterial är tänkt att användas inför, eller efter, ett besök på Operaverkstans föreställning *Var är du Proserpin?* Statistiska undersökningar visar att vi som publik har lättare att ta till oss en föreställning om vi vet i förväg vad den handlar om. När vi vuxna går på opera förbereder vi oss ofta; läser på hemsidan eller i ett operalexikon, köper ett program eller kanske lyssnar på musiken från en skiva. Barnen har oftast inte den möjligheten, utan det är vi vuxna som har möjlighet att förbereda dem. Detta material är tänkt att fungera som inspiration och att ge en inblick i de tankar och idéer som ligger till grund för föreställningen.

Välkommen till Operaverkstan

Operaverkstan är sedan 2002 Malmö Operas barn- och ungdomsavdelning som spelar för små barn, stora barn och vuxna barn. Operaverkstan är en musikdramatisk verkstad där vi testar konstformen med allt från experimentell opera till kärleksfulla omtolkningar av klassiker. Med ord, toner, bilder, sång och rytm upptäcker vi tillsammans med barn och vuxna musikens alla möjligheter. Ett citat av Carl Jonas Love Almqvist, går som en linje genom allt vi gör: *“De som ej hava kärlek för det barnsliga, de hava en kall själ och tala fåfängt om höga och magnifika ting”*.

Förvandlingar

Förvandlingar är en nyckel till teaterns magi. Inför våra ögon förvandlas den tomma scenen till en värld där allt kan hända, där artisten kan förvandlas till en gud, en drake eller en liten mus. För över 2000 år sedan skrev den romerske författaren Ovidius en bok om förvandlingar, *Metamorfoser*. Den handlar om hur såväl gudar som människor byter gestalt till djur, växter eller förvandlas på annat sätt till oigenkännlighet. Förvandlingarna kan ske av yttre tvång eller inre nödvändighet. Flera av berättelserna handlar om hur olika fenomen har uppstått, som till exempel ekot och årstiderna. Vissa berättelser handlar om konsekvenser av mänskligt beteende; till exempel hur en egenkär yngling blev till en narciss och den dumma kung Midas fick åsneöron. Ovidius metamorfoser har kommit att betyda oerhört mycket för konstnärer genom tiderna. Referenser till hans förvandlingar förekommer fortfarande i vår samtida konst och kultur samt i vårt språk.

Säsongen 2017/2018 inspireras Operaverkstans arbete av dessa berättelser. De återkommer i våra föreställningar, men också i våra samarbeten och fördjupningsprojekt.

Maria Sundqvist, konstnärlig ledare

Operan “Proserpin”

Proserpin, är en av de första operorna som skrevs på svenska. 1781 komponerade den tysk-svenske tonsättaren Joseph Martin Kraus operan, med libretto av skalden Johan Henric Kellgren efter en skiss från självaste kungen, Gustav III. Operan fick aldrig någon scenisk premiär utan framfördes endast i en konsertant version på Confidencen, Ulriksdals slott i Stockholm. Kungen var mycket nöjd med framförandet och musiken, men hade invändningar mot texten. På stående fot gav kungen de båda upphovsmännen det prestigefyllda uppdraget att komponera invigningsverket till det nya operahus som snart skulle stå färdigt. Av olika anledningar fullföljdes inte det uppdraget. Inte heller för Proserpin kom någon bearbetning och premiär till stånd, utan operan fick sin sceniska premiär först 1980 på Drottningholmsteatern.

För Operaverkstans uppsättning har Maria Sundqvist bearbetat och kortat operan för att passa en ung publik. Även namnet på operan har ändrats, från *Proserpin* till *Var är du Proserpin?*

Karaktärerna i “Var är du Proserpin?”

Ceres

Växtlighetens gudinna i den romerska mytologin.
Proserpins mamma.

Cyane

Syster till Proserpin.

Jupiter

Gudarnas konung, dagsljusets och himlens gud.
Proserpins pappa.

Pluto

Underjordens gud.

Merkurius

Den bevingade guden.

Proserpin

Dotter till Ceres och Jupiter. Gestaltas av en marionett i föreställningen

Ceres söker efter Proserpin,
Johan Tobias Sergel, slutet av 1700-talet.

Handlingen

Operan bygger på den grekiska myten om Persephone (Proserpin hos Ovidius) och förklarar hur årstiderna uppstod.

Ceres, som är växtlighetens gudinna, har två döttrar; Proserpin och Cyane. En varm och härlig sommardag är döttrarna ute och plockar blommor. Plötsligt försvinner Proserpin. När modern Ceres får höra det blir hon så förtvivlad att hon glömmer att sköta om naturen. Cyane får skuld känslor för att hennes syster har försvunnit. Blommor och växter vissnar och dör och det blir höst. Var är Proserpin?

Den bevingade guden Mercurius hjälper till att leta. Cyane får se att Proserpin har hamnat i skuggornas rike hos Pluto, underjordens gud. Ceres sörjer sin dotter så att det blir vinter. Cyane berättar att Proserpin har blivit vän med Pluto. Flickornas pappa Jupiter menar att Proserpin själv ska bestämma var hon vill vara, men Ceres kräver att hon ska komma hem.

Lösningen blir att Proserpin tillbringar några månader hos Pluto i skuggornas rike, resten av året hos sin mamma. Alla blir nöjda med lösningen och våren kommer.

Proserpin

Musiken

Kraus komponerade musiken för en stor orkester med cembalo och stråkar, och många solister och kör. Maria Sundqvist har i sin bearbetning kortat musikens speltid från ca två timmar till knappt en timme. Hon har strävat efter att hitta kärnan i musiken, och att pröva en tätare klang. Inför Operaverkstans uppsättning har därför slagverkaren och kapellmästaren Lars Ljungberg arrangerat om musiken för en trio: slagverk, violin/kamanche och klarinett/basklarinett/duduk och för fyra sångare.

Duduk är ursprungligen ett armeniskt blåsinstrument. Det är dessutom ett av världens äldsta dubbelrörsinstrument, som började tillverkas redan från tiden före Kristi födelse. Olika varianter av instrumentet finns i många delar av världen, ofta har det färdats längs den gamla Sidenvägen. Trots dess långa historia har inte instrumentets utseende förändrats särskilt mycket. Liksom många flöjter tillverkades det från början i ett stycke av ben. Men om någon del gick sönder var man tvungen att göra ett helt nytt instrument, och gradvis började man tillverka duduken i två delar. Det tillverkas numer av trä från aprikosträd, som möjliggör det mycket speciella nasala blåsljudet som är så typiskt för duduken. Det gör att man kan spela både suggestivt och själfullt, men också rytmiskt och melodiskt. Duduk är mycket populärt och används ofta i musiken till filmer och TV-serier.

Kamanche är ett iranskt stränginstrument som spelas med stråke. Instrumentet är vanligt i hela mellanöstern under liknande namn. Längs sidenvägen finns det i många varianter. När den började tillverkas på 1400-talet användes traditionellt tre silkessträngar, numera är den konstruerad med fyra metallsträngar.

Scenografin

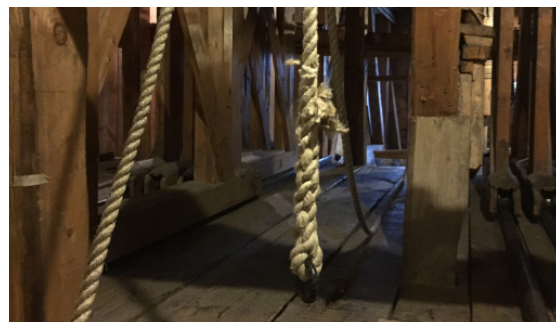
Scenografiskiss

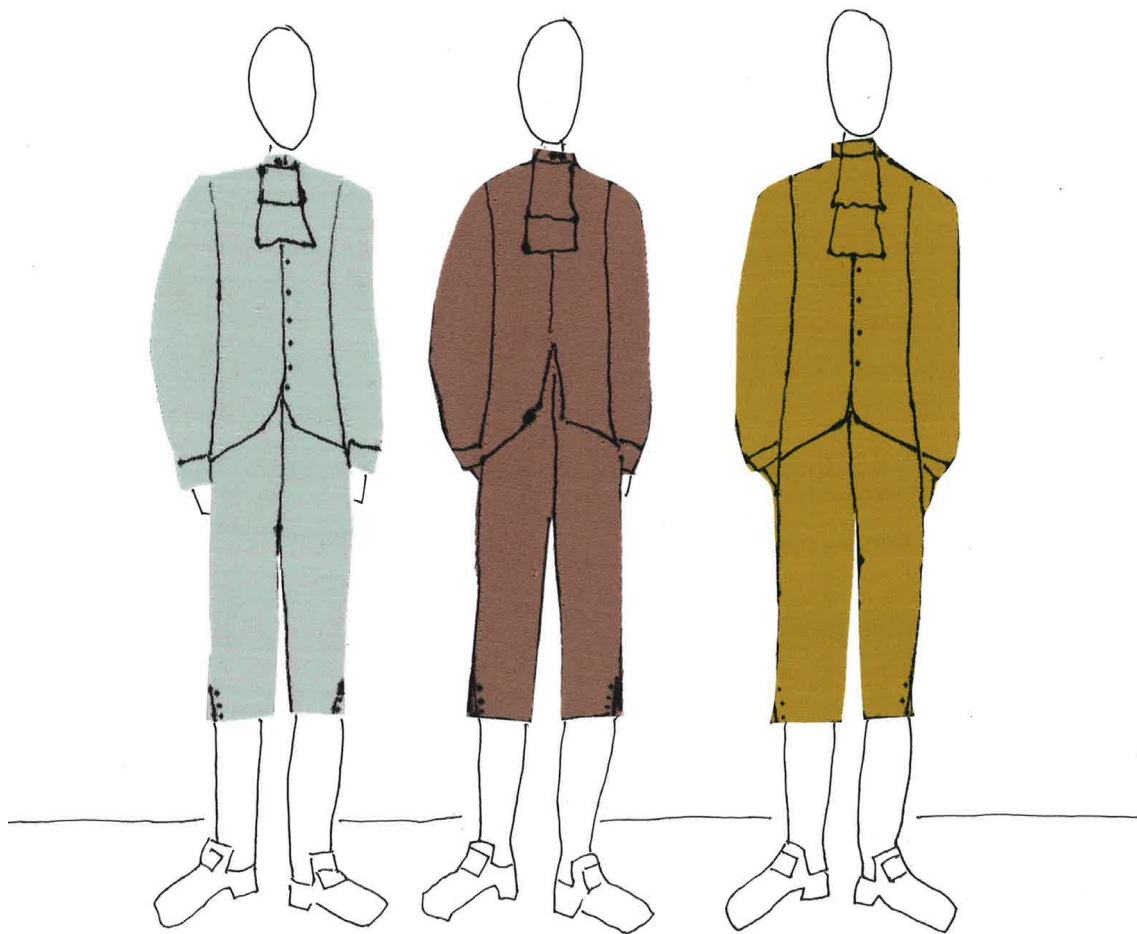
Fonden färdigställs i dekorateljén.

Scenografen Leif Persson har låtit sig inspireras av Gustav III:s älskade Drottningholms Slottsteaters rustika miljö. Han vill att det ska kännas som att komma in bakom kulisserna på scenen. Han har skapat ett rum med trappor och olika nivåer för att ge plats för de olika miljöerna i berättelsen. En utmaning har varit att iscensätta underjorden. Leif har gjort en fiffig lösning och använder den höga takhöjden för att åstadkomma den stora förändringen.

Drottningholms slottsteater uppfördes 1766 för kungens mor, änkedrottningen Lovisa Ulrika, och hade sin storhetstid under Gustav III:s regering, men stängdes när kungen mördades. Under 1800-talets första hälft användes den endast sporadiskt, och föll i törnrosasömn 1858. 1921 återupptäcktes den närmast helt intakta teatern, som sedan varsamt renoverats och återställt i sitt ursprungliga skick. Hela scenmaskineriet återfanns bevarat, liksom ett trettiotal scenbilder.

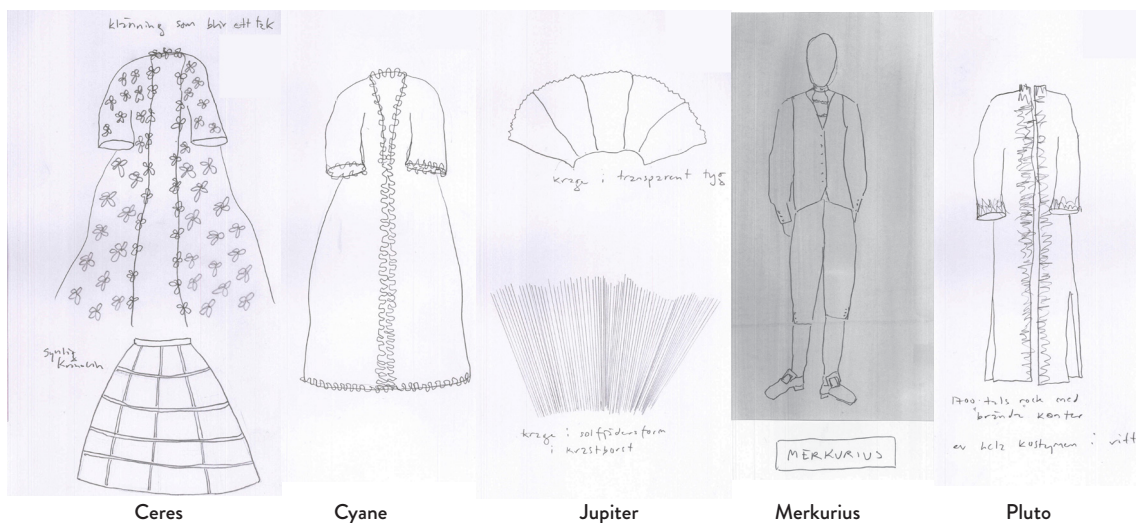
Drottningholms slottsteater

Kostymerna

Musiker

En viktig del är de olika årstiderna som spelar en stor roll i operan. Dessa återspeglas inte minst i kostymerna, i de färgval och material som Leif använt. Han har låtit sig inspireras av 1700-talsmodet, om än i något förenklad form.

Ceres

Cyane

Jupiter

Merkurius

Pluto

Upphovspersonerna

Joseph Martin Kraus - musik

Carl Michael Bellman känner många till, han har skrivit många fantastiska sånger från 1700-talets slut som framförs än i våra dagar. Kraus är betydligt mer okänd, men förtjänar ett minst lika stort erkännande för sina insatser för svenskt musikliv. Han kallas ibland för den svenske Mozart. Kraus föddes 1756 i Tyskland och dog endast 36 år gammal 1792 i Stockholm. Han studerade först juridik och filosofi, men ägnade sedan sin tid åt musik och komponerande.

Kraus kom genom en god vän till Sverige 1778 och redan efter två år invaldes han som ledamot i Kungliga Musikaliska Akademien. Efter framgången med *Proserpin* fick Kraus på kungens bekostnad resa ut i Europa för att ytterligare förkovra sig musikaliskt. Han lärde där känna bl.a. Haydn, Gluck och Salieri. När Kraus återvände till Stockholm engagerades han som hovkapellmästare vid Kungliga operan. Han blev då god vän med Bellman och tillsammans skrev de bland annat kantaten *Fiskarstugan* och hyllningssången *Mozarts död*.

Operan *Aeneas i Cartago (Dido och Aeneas)* som påbörjades för öppnandet av det nya operahuset blev hans livs största motgång och framfördes först sju år efter hans död. Den räknas som hans största verk, den varar i ca 5 timmar och är gigantisk med arior, duetter, ensembler, marscher, körer och baletter.

Kraus var otroligt produktiv och levde ett självförbrännande liv. Han arbetade samtidigt som den ende kapellmästaren vid hovkapellet, var flitigt använd som kompositör både för opera, talteater och balett samt som lärare vid akademien. Sedan barnsben led han av "tvinsot" och avled av tbc. Han begravdes i Bergshamra i Solna där ett monument till hans minne har inskriptionen: "Här det jordiska af Kraus, det himmelska lever i hans toner".

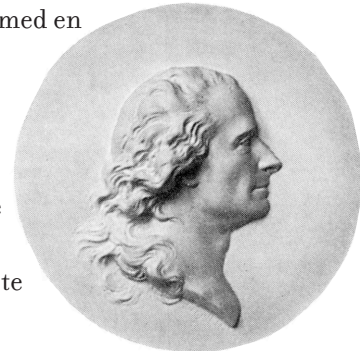
1992 grundades *Svenska Kraus-sällskapet*. Torget vid tunnelbanestationen Bergshamra döptes 2006 om till Kraus torg, och en relief över Kraus av Björn S. Jonsson sattes upp där. Kraus verk finns bevarade på Uppsala universitetsbibliotek.

Johan Henric Kellgren - libretto

Kellgren föddes 1751 i Floby i Västergötland och dog i Stockholm 1795. Han var en svensk lyriker, kritiker och tidningsredaktör. Kellgren studerade vid Kungliga Akademien i Åbo, där han anställdes som docent i latinsk vitterhet. Han började skriva dikter och *Mina Löjen* gjorde honom känd. Han flyttade till Stockholm, där han anställdes som privatlärare. Under denna tid skrev han nya dikter som publicerades i olika tidskrifter. 1778 började han tillsammans med en vän ge ut tidningen *Stockholms-Posten*, där han blev

Sveriges förste teaterkritiker. Han gjorde sig känd både som skald och som kvick och skarp polemiker i upplysningens anda.

Gustav III fick upp ögonen för Kellgren och gav honom tidigt en konstnärspension. Senare utsågs Kellgren till kunglig bibliotekarie och till kunglig handsekreterare. Vid Svenska Akademiens instiftelse 1786 blev han en av de tretton ledamöterna och dess förste direktör. Han invaldes senare också som ledamot av Kungliga Musikaliska Akademien.

Kellgren skrev tillsammans med Gustav III texten till operorna *Gustaf Wasa* och *Gustaf Adolph och Ebba Brahe*. Han skrev också förordet till Bellmans Fredmans epistlar. Kellgren hade av naturen svag hälsa och avled, ogift, av lungsot i Stockholm endast 43 år gammal.

Det konstnärliga teamet

Maria Sundqvist

Leif Persson

Johanna Svensson

Maria Sundqvist - bearbetning och regi

Maria startade Operaverkstan 2002 och är förutom konstnärlig ledare även librettist och regissör. Hon har genom åren tilldelats en rad fina utmärkelser och priser, t.ex. Prix d'ASSITEJ, Svenska Dagbladets Operapris, Kvällspostens Thaliastaty, Region Skånes särskilda kulturutmärkelse m.m. Nyligen förlänades hon med H:M. Konungens medalj i 8:e storleken för betydande insatser som regissör och librettist. Hon har regisserat *Tusen och en natt*, *Trollguld*, *Karmelitsystrarna*, *Den Tjuvaktiga Skatan*, *Troll i kulisserna*, *Faust & Helena* för att bara nämna några. Hon skrev librettot till *Blanche & Marie* på Norrlandsoperan, som av DN utsågs till årets operahändelse 2014. Hon skrev också librettot till *Det går an* på Läckö Slottsopera 2016.

Leif Persson - scenografi och kostymdesign

Leif kom till Studioteatern i början av 1980-talet och har sedan dess arbetat med kostym och scenografi, främst i fria grupper och tillfälliga projekt. Utbildad vid Tillskärarakademin i Köpenhamn och Gerlesborgsskolan i Bohuslän. Han har även arbetat som utställningsscenograf och kostymassistent vid filminspelningar. Första produktionen på Operaverkstan/Malmö Opera var *Prinsessan av Cypern* 2008, och sedan dess har han gjort scenografi och kostym till *Fantasticks*, *Karmelitsystrarna*, *Vivaldis Vinter*, *Oedipus Rex*, *Min Älskade Pierrot*, *PS. Jag kommer snart hem!*, *Andrejs längtan*, *Faust & Helena*, *Törnrosens teater* och *Drottningens juvelsmycke*. Till *Trollguld*, *Tusen och en natt* och *Döden säger nej* gjorde han kostym.

Johanna Svensson - ljusdesign

Johanna har arbetat som ljus tekniker på Malmö Opera sedan 2014, främst med den turnerande verksamheten. Hon utbildades inom Scenproduktion på Malmö Högskola, och i ljusdesign vid University of North Carolina. Hon har gjort flera ljusdesignuppdrag tidigare, främst för Lilla Beddinge teater samt i många sammanhang i Halland. *Var är du Proserpin?* blir hennes första ljusdesignsuppdrag på Operaverkstan/Malmö Opera.

Sara Ekman - koreografi

Se nedan

Lars Ljungberg - musikaliskt arrangemang

Se nedan

Medverkande

Malin Christensson

Helena Magnusson

Tor Lind

Sara Ekman

Maria Sanner

Ceres – Malin Christensson, sopran

Malin är utbildad på The Royal College of Music i London och har prisats för sin klara höga sopran. Hon har hela världen som arbetsfält och bara under denna säsong framträder hon förutom på Operaverkstan i Boston, New York, Manchester, Stockholm, Köpenhamn, Örebro och Göteborg. Tidigare höjdpunkter på operascenen inkluderar Los Angeles filharmoniska orkester dirigerad av Gustavo Dudamel, Lissabon, Aix-en-Provence, Santiago di Chile, Baden-Baden, Salzburgfestivalen, Houston Grand Opera, Helsingfors, Glyndebourne, Warszawa, ROH Covent Garden, Drottningholms Slottsteater, Montpellier och Wien.

Cyane – Helena Magnusson, sopran

Helena har en masterexamen i klassisk sång från Musikhögskolan i Malmö. På Operaverkstan har Helena tidigare medverkat i Drottningens juvelsmycke, Titanias älvteater och Törnrosens teater, och på stora scenen vid Malmö Opera har hon medverkat i Den lilla sotarpojken samt Snödrottningen. Helena har också sjungit i flera uppsättningar på Skånska Operan, senast i Carmen. Sommaren 2016 var hon med i Det går an på Läckö Slottsopera/Operaverkstan. Hon var därmed den enda som medverkade i alla föreställningar som ingick i Love på Operaverkstan säsongen 2015-2016. Hösten 2017 var hon i Bangladesh och framförde Den stora Vävoperan.

Jupiter – Tor Lind, baryton

Tor Lind, baryton, är utbildad vid Kungliga Musikhögskolan i Stockholm och Opera Akademiet i Köpenhamn. Han har arbetat på operahus i Essen, Tyskland; Det Kongelige Teater, Den Fynske Opera, Aarhus sommeropera, Teater ZeBu, GuidOpera och Opera Nord i Danmark; Malmö Opera, Vadstena Akademien, Skånska Operan, Opera på Skäret, Höör Operan och Operafabriken i Sverige. Samt sjungit med Helsingborgs Symfoniorkester. På Operaverkstan har han framträtt som Mefistofeles i *Faust och Helena* och som Sjahriar i *Tusen och en natt*.

Merkurius – Sara Ekman, dansare och skådespelare

Sara är utbildad på Balettakademien i Stockholm. Hon har arbetat som dansare i både Köpenhamn och London. I Sverige har hon arbetat mycket med Dansstationens Turnékompani i Malmö och bland annat synts i föreställningar av Kajsa Giertz, Gunilla Heilborn, Wies Merckx och Dorte Olesen. Hon har medverkat på Malmö Stadsteater, bl a i Carmen, och på Helsingborgs stadsteater. På Malmö Opera/Operaverkstan har man kunnat se Sara i *Träskoprinssessan*, *Den flygande trumman*, *Tusen och en natt*, *Faust & Helena*, *Törnrosens teater* och *Drottningens juvelsmycke*. Hon arbetade som koreograf i *Mästersångaren* och *Snödrottningen*, och gjorde med *Andrejs längtan* sin regidebut.

Pluto – Maria Sanner, alt

Maria är verksam som opera- och konsertsångerska, med en repertoar som sträcker sig från tidig till nutida musik. Under det här året har Maria framträtt på Confidencen och har också gjort sin debut på Kungl. Operan i Stockholm i Dracula. Bland hennes tidigare operaframträdanden finns bl.a roller på Drottningholmsteatern, Folkoperan, Norrlandsoperan, Dalhalla, Cape Town opera i Sydafrika, Musikfestspiele Potsdam Sanssouci i Tyskland. Med en gedigen erfarenhet som konsertsångerska och en omfattande repertoar har Maria framträtt på flertalet av Sveriges stora konsertscener och även internationellt.

Orkester

Lars Ljungberg

Hedda Heiskanen

Blagoj Lamnjov

Kapellmästare/slagverk – Lars Ljungberg

Lars som ursprungligen kommer från Halmstad har medverkat i flera uppsättningar på Operaverkstan. Efter Musikhögskolan i Malmö var han redan 2003 med som slagverkare i Stadsmusikanterna. Efter det har följt bl.a Sälskinnet, Träskoprinsessan, Döden säger nej, Titanias älvteater, Svävande damen m.m. Han spelar även i olika jazzsammanhang, samt har turnerat med Emil Jensen. Detta är hans första uppdrag som arrangör.

Fiol/kamanche – Hedda Heiskanen

Hedda Heiskanen är född och uppvuxen i Kristinestad, Finland. Hon tog masterexamen i klassisk violin på Musikhögskolan i Malmö år 2005 och har sedan dess verkat som frilansmusiker i symfoniorkestrar, som kammarmusiker och som solist. En stor nyfikenhet för andra spelsätt och uttrycksmöjligheter har lett till att Hedda även spelar i olika band såsom Tangarte (argentinsk tango) och Heiskanen Kapell (finsk tango), samt spelar instrumenten persisk kamanche och dan Nhi (vietnamesisk fiol). Hon har medverkat i bl.a. *Tusen och en natt* på Operaverkstan.

Klarinett/duduk – Blagoj Lamnjov

Blagoj är en mångsidig klassisk musiker utbildad i Sverige, USA och Makedonien. Han har gjort en mängd konserter i Asien, USA och här hemma i konserthuset i Helsingborg. På Malmö Opera har han både spelat i orkestern och medverkat i turnéoperorna *Don G*, *Lucrezia Borgia*, *Spelman på taket* och *Träskoprinsessan*. I *Butterfly* spelade han klarinett i orkestern.

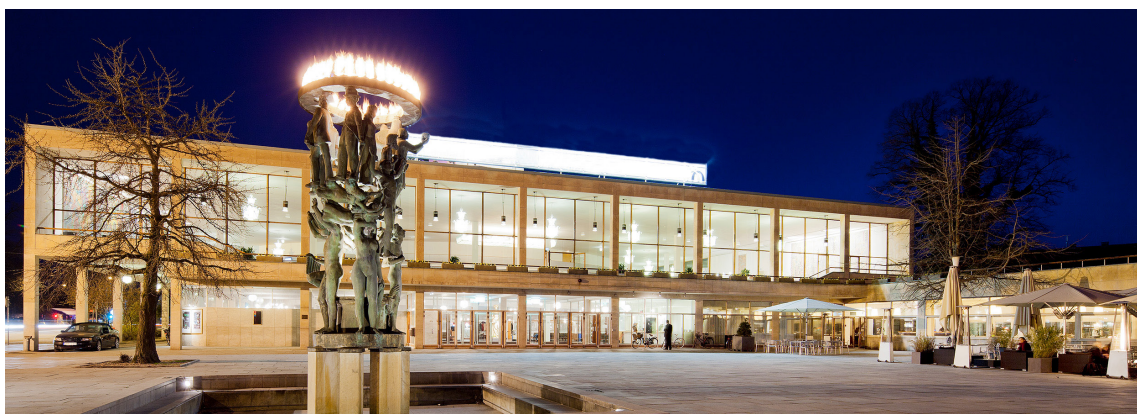
Om operakonsten och Malmö Opera

Malmö Opera är det tredje största operahuset i Sverige, och ägs av Region Skåne (91 %) och Malmö Stad (9 %). Vårt uppdrag är att göra musikteater i hela dess bredd; opera, operett, musikal, konserter, föreläsningar, middagar och många andra evenemang. På Malmö Opera arbetar under ett år ca 800 personer, varav ca 275 är fast anställda.

Vid en uppsättning anlitar vi ett konstnärligt team. Den som bestämmer hur sångarna skall agera och formar uppsättningen är regissören, i det här fallet Maria Sundqvist. Scenografen skapar scenbilden och dekoren, kostymerna skapas av kostymdesignern. I *Var är du Proserpin?* är Leif Persson både scenograf och kostymdesigner. Ljusdesignern Johanna Svensson i samarbete med scenografen och regissören bestämmer färger och riktning på ljuset, och påverkar därmed det visuella intrycket. Kapellmästaren Lars Ljungberg leder det musikaliska arbetet, dvs arbetet med orkestern och sångarna. Vid större uppsättningar är det istället dirigenten som har det uppdraget. När vi repeterar använder vi ofta en pianist som kallas för repetitör.

Opera är en akustisk konstform vilket innebär att man normalt inte använder mikrofon. Det ställer stora krav på operasångarna att höras över orkestern. Att bli operasångare tar ca 8 -10 år – av daglig träning. Sångarna är indelade i olika röst- och rollfack beroende på röstläge. Den romantiska hjälten och hjältinnan har ofta det högsta, ljusaste röstläget: tenor för mansrösten och sopran för kvinnorösten. Mer handlingskraftiga karaktärer har gärna en lägre, mörkare röst: baryton för män och mezzosopran för kvinnor. Den djupaste mansrösten, bas, får ofta föreställa mäktiga personer eller skurkar. Motsvarande kvinnoröst, alt, används t ex för gamla visa kvinnor, spåkvinnor och liknande. I tidig operatradition stod operasångaren mitt på scenen i en fin kostym och sången var nästan det enda som räknades. Nuförtiden ställs stora krav på skådespeleri och trovärdig personteckning. Ibland spelar en kvinna en manlig roll, det brukar kallas för en byxroll. Detta är en tradition inom operakonsten seddan mitten av 1700-talet. I vår uppsättning spelas Pluto av en kvinna, Maria Sanner, alltså är det en byxroll.

Inom Malmö Opera finns många med stor hantverks- och yrkesskicklighet. I dekorverkstäderna arbetar snickare, smeder, målare, tapetserare och specialeffektsmakare med att tillverka kulisserna i full skala. I kostymateljén är det skraddare och färgare som tillverkar kostymerna. Förutom de redan nämnda finns det många fler yrken som behövs för att allt ska fungera; regiassistenter, sufflöror, rekvisitörer, maskörer, ljus tekniker, koreografer, inspicienter, producenter, ekonomer, städare, ljudtekniker, podieinspicienter, orkesterchef, notbibliotekarier, dramaturger, marknadsförare, biljettförsäljare, kormästare och många fler.

Pedagogiska infallsvinklar

I läroplanerna kan man finna flera olika ingångar till att arbeta med den här föreställningen. Den mest uppenbara är naturligtvis inom musik. Men även för historia, samhällskunskap, naturvetenskap, svenska, livskunskap, moral och etik kan man hitta uppslag.

1. Den gustavianska tiden

Åren 1772–1809 kallas den gustavianska tiden efter de båda kungarna Gustav III och Gustav IV Adolf. I Europa, inte minst Frankrike, uppstod nya strömningar som ledde till att samhället omvandlades. Om denna tid finns det många bra hemsidor där de politiska händelserna förklaras. Ofta utelämnas denna epok i skolans historiaundervisning, vilket är synd eftersom många saker som infördes under denna tid har haft stor betydelse även för vår tid.

so-rummet.se/kategorier/historia/det-langa-1800-talet/gustavianska-tidens-sverige
sv.wikipedia.org/wiki/Gustavianska_tiden
tacitus.nu/svenskhistoria/gustavian.htm

Om Gustav III finns mängder av böcker, filmer och material på internet. Han hade en stor passion för opera, teater och dans och kulturen fick ett stort uppsving under hans regeringstid. Hans ambition var att värna det svenska språket (i en tid när franska var det bildade Europas huvudspråk) och det ledde till att han grundade många av de viktiga institutioner som verkar än idag: Kungliga Operan 1773, Svenska Akademin 1786 och Kungliga Dramatiska teatern 1788. Inte minst efter #metoo-debatten kan det ju vara värt att undersöka vilken betydelse dessa institutioner har i våra dagar.

sv.wikipedia.org/wiki/Gustav_III
historiesajten.se/visainfo.asp?id=68
so-rummet.se/kategorier/gustav-iii

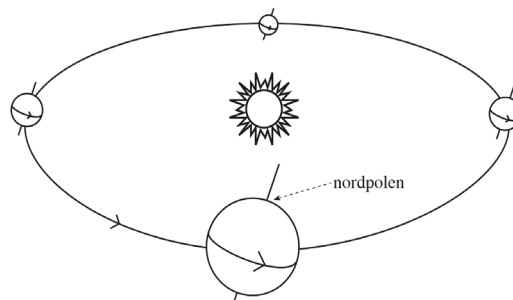
Gustav III & Gustavianska operahuset (där nuvarande Kungliga Operan ligger)

En detalj i sammanhanget är att både Kraus (1792) och Bellman (1795) dog en kort tid efter att Gustav III mördades 1792. Man kan inte bortse från kungens betydelse som mecenat och gynnare av de sköna konsterna.

2. Varför har vi årstider?

Alla elever har erfarenhet av de olika årstiderna. De vet att det är kallt på vintern och varmt på sommaren. Kanske har de också märkt att solen står högre upp på himlen under den sommaren och att dagarna är längre än under vintern.

En del elever har varit i andra länder och har märkt att det blir varmare och varmare ju längre söder ut mot ekvatorn man kommer. Men att förstå hur det blir årstider kräver en hel del av eleverna. De måste ha kunskaper om hur solen strålar, att jorden rör sig i en bana runt solen och att dess axel lutar.

I alla tider har människan försökt att förstå och förklara årstidernas uppkomst med hjälp av myter och berättelser. Myten om den försvunna Proserpin är den romerska versionen av denna myt. I samband med att ni besöker föreställningen, kan det vara värt att fundera på hur man i gamla tider velat förklara detta naturvetenskapliga fenomen, naturligtvis beroende på i vilken årskurs som eleverna går. Och givetvis att även ta reda på den naturvetenskapliga förklaringen!

3. Om gudar och planeters namn

Att Jupiter är den största planeten i solsystemet känner säkert många elever till. Men att Jupiter också är en gud i den romerska mytologin är kanske mindre känt. I föreställningen förekommer ju fler planeter som fått namn efter gudar; Merkurius och Pluto. Även Ceres har fått ge namn åt en himlakropp, nämligen en asteroid. I samband med ert besök kan det vara intressant att studera vilka fler planeter som fått sina namn efter gudar.

4. Sorg och skuld känsla

Inför bearbetningen och uppsättningen av *Var är du Proserpin?* har regissören Maria Sundqvist betonat två centrala teman som hon har velat undersöka; *sorg* och *skuld känsla*.

Sorg

Utdrag ur scen 8 i librettot.

Ceres

O saknad! Emot saknad finns ingen tröst.

Jag blir aldrig, aldrig, aldrig från saknaden fri, aldrig fri.

O saknad! Min glädje är för evigt förbi,

Hör en bedrövad moders röst!

Den glädje som jag jorden ger,

får kraften av min moders lycka.

Men om min dotter ej finns mer,

14 *Finns ingen lust för att jorden smycka.*

Mamman Ceres drabbas av en stor sorg när Proserpin försvinner. Hon förmår inte längre ta hand om växter och blommor så allt vissnar och dör, Det gammalsvenska språket till trots kan man känna Ceres bottenlösa sorg. Ceres har tidigare lagt locket på och vill att det alltid ska vara varmt och härligt. I underjorden finner vi Pluto, som härskar i skuggornas rike. Pluto sjunger om vad som händer när man försöker leva ett liv utan sorg och smärta. Proserpin förstår att för att människan ska bli hel behöver vi bejaka både det onda och goda i oss.

Frågor att fundera på:

1. När kan man känna sig ledsen?
2. Går det leva ett liv utan sorg?
3. Hur kommer man vidare efter att någon man älskar är död? Anhörig eller husdjur.
4. Hur kan man få hjälp?
5. Hur kan man leva utan att tänka på döden?

Skuldkänsla

Utdrag ur scen 7 i librettot

Cyane

Ack, vad har gjort!

Det kan ingen förlåta, det kan ingen förlåta.

Vill men kan inte gråta.

Allting hände så fort, vill men kan inte gråta.

Cyane leker med och har ansvar för sin syster Proserpin när hon försvinner. Hon drabbas av starka skuldkänslor.

Frågor att fundera på:

1. Har du upplevt skuldkänslor någon gång?
2. Har du något småsyskon som du brukar passa?
3. Hur känner man sig när man har skuldkänslor?
4. Hur känns det att be om ursäkt för något, att säga förlåt?
5. Att förlåta sig själv, hur gör man då?

MALMÖ OPERA
www.malmoopera.se